

PND - N.Iorga - IV -

28 iun. 1939 –

PND - N.Iorga - IV -.....	1
28 iun. 1939 –.....	1
-----	2
Guvern Armand Călinescu - IV - 7 mart - 21 sept.'39 - continuare -.....	2
-----	2
1.) Nicolae Iorga* (ex.PND , senator de drept) , discurs la Mesaj , Senat , 28 iun.'39.....	2
▣ Interes de politician, de istoric ,de om : ce este noul regim ?.....	2
▣ Datoria senatorilor : întrebări și introspecție.....	3
▣ Lepădarea de trecut = "drumul Damascului ".....	4
▣ Condamnarea la tăcere = omorârea sufletului național.....	4
▣ Glasul opoziției - absent !.....	4
▣ Regimul lăudat (fără nominalizări) = regim totalitar ?!.....	5
▣ Masele "electorale" - masele "naționale ".....	5
▣ Rolul individualităților - bărbații de Stat.....	5
▣ Problema evreească.....	6
▣ Parlamentul - auxiliarul Guvernului ?!.....	6
▣ Statul Român unitar = rezultatul unei minuni.....	7
▣ Lipsa de geniu, de prevedere , de activitate a clasei politice.....	7
▣ Zădărnicierea guvernului de uniune națională.....	7
▣ PNL, I.Brătianu : gălceavă și pretexte.....	8
▣ PNȚ =partid pseudo <i>național</i> , pseudo <i>țărănesc</i>	8
▣ Dubla atitudine față de Carol II.....	8
▣ "Săparea " lui Iorga	8
▣ Incapacitatea partidelor de a guverna.....	9
▣ Regele Carol II a înfăptuit noul regim.....	9
▣ Garda de Fier- CZCodreanu.....	9
▣ Două păcate capitale : imitarea străinătății și înscăunarea anarhiei.....	9
▣ Schimbarea garniturii de guvernare.....	10
▣ Guvernul Goga –Cuza.....	11
▣ Lovitura de stat : răsturnarea <i>Constituției</i> din 1923.....	11
▣ Sugestia lui Iorga : lovitura de Stat a lui Cuza Vodă.....	12
▣ Legea electorală.....	13
▣ Acțiunile teroriste legionare.....	13
▣ Lichidarea lui Codreanu.....	13
▣ Regim totalitar ?!.....	13
▣ Raportul dintre <i>Frontul Renașterii Naționale</i> și Parlament.....	14
▣ Raportul Guvern - Parlament.....	14
▣ Diferența dintre Senat și Adunarea deputaților.....	14
▣ Noul regim = libertate și legalitate.....	15
* Notă :Născut la 5 iun.1871, Botoșani ;debut în publicistică politică la 13 ani ;.....	16
2.) Victor Iamandi (ministr.Justiției),Concluzii la dezbaterile la Mesaj , Senat , 28 iun.'39.....	16
▣ Rezultatele riscante ale alegerilor.....	16
▣ Căderea guvernului Tătărescu II = un bine pentru Țară.....	16
▣ 10 februarie - lovitură de Stat ?!.....	17
▣ Carol II - salvatorul Țării !.....	17
▣ Constituțiile românești.....	17
▣ Raportul puterilor în Stat.....	17
▣ Legea electorală.....	18

Guvern Armand Călinescu - IV - 7 mart - 21 sept.'39 - continuare -

1.) Nicolae Iorga* (ex.PND , senator de drept) , discurs la Mesaj , Senat , 28 iun.'39

(D.S, MO nr. 9, șed. din 28 iun.'39 , pag. 186 - 192)

[LD : 15- 16 apr,2004 . Este un **privilegiu** sau o **provocare** dacă mă încumet să intru în **dialog cu Iorga ?!** Sau în **polemică cu Iorga ?!** Sau **la trântă cu Iorga ?!** Avea vârsta pe care o am eu acum - 68 de ani (n. 1871) - dar ce viață , ce experiență politică , ce palmare editoriale , ce cultură , ce memorie , ce putere de creație : un titan , un geniu , un enciclopedist . În *ENCICLOPEDIA CUGETAREA .Material Românesc. Oameni și înfăptuiri* , apărută în 1940 , **Lucian Predescu** dedică lui Iorga un spațiu generos care începe cu următoarele rânduri : **< cea mai formidabilă minte pe care au dat-o României >** Deci nu poate fi vorba de o insolentă competiție . Și totuși voi încerca .

Indiferent cum aş numi demersul , pentru mine experimentul este foarte valoros.

Printre altele , mă va ajuta să lămuresc :

- **limitele și capcanele** cunoașterii istorice ;
- **pecetea "națională"** imprimată scrierii istorice ;
- (in) posibilitatea **obiectivității istoricului** pentru istoria contemporană ;
- **subiectivitatea istoricului** , în funcție de doctrina politică pe care o împărtășește ;
- **cultură + caracter + temperament + conjunctură + vârstă + etc.** în scrisul istoriei]

N.Iorga face parte din categoria **personalităților accentuate** pe care le-a avut clasa politică românească . Cu certe talente oratorice , didactice și moraliste , contemporanii l-au supranumit " apostolul " , " profetul " sau pur și simplu " profesorul " .]

N.Iorga / 28 iun.'39

Doc. integral - **PND -Iorga IV**

N.Iorga / 28 iun.'39

Doc. integral - **PND -Iorga IV**

▣ **Interes de politician , de istoric ,de om : ce este noul regim ?**

[LD : Iorga are propria percepție privind noul regim . În explicațiile , retrospectivile și argumentele pe care le susține , este un balans continuu între justificare și critică , între un orgoliu personal hrănit pe conștiința valorii sale și o modestie pe care o recomandă mai mult altora , între învățămintele istoriei (filtrate prin propria-i viziune) și vasta sa experiență politică , sub domnia celor trei regi (al căror sfetnic a fost) .]

" Domnule președinte , domnilor senatori , cum ați putut vedea , **am ascultat de la un capăt până la altul , cuvântările** care s-au ținut în jurul **Răspunsului la Mesaj** .

Nu cred că vreunul dintre vorbitori s-a putut plânge de lipsa mea de atenție .

Cred chiar că **sunt singurul care am ascultat** de la început până la sfârșit **cu un deosebit interes** , aş adăogi , **cu o deosebită imparțialitate , toate lucrurile care s-au spus .**

" **Intenția mea era** , înainte de toate , **să-mi dau seama de atmosfera aceasta nouă** , de ceea ce constituie **elementul comun între acei cam deosebiți** în ce privește **originea politică** . **Unii sunt vechii senatori de drept** , alții reprezintă **banca prelaților** sau sunt **senatori numiți de Majestatea Sa** , alții sunt senatori care își datoresc situația lor

unei **alegeri pe o bază nouă** , care este **baza corporativă** , prin urmare sunt reprezentanții breslelor .

" **Fiind așa de deosebiți în ce privește originea lor** , precum și în ce privește **vârsta** , pentru că sunt aici **oameni de o vârstă foarte înaintată** , de o experiență foarte bogată ,

care nu ar trebui nici o dată nesocotită , și **sunt oameni relativ tineri** și care **își arată tinerețea** lor - poate m-am resimțit și eu într-un anumit moment de această tinerețe - **cari se entuziasmează** , dar care **au ajuns după două zile a-și părăsi entuziasmul** , atunci deci când **compunerea Senatului este așa de deosebită** , în ce privește **origina senatorilor , competența și vârsta lor** , este **foarte interesant și pentru oamenii politici** - și **speța oamenilor politici n-a pierit** , **căci n-ar fi fost prea ușor să dispară toți oamenii politici** și **să vină la guvern toți oamenii nepolitici sau incapabili de a fi politici** , **ceea ce ar fi fost un mare rău** .

" Este foarte interesant din punct de vedere politic , dar și din punct de vedere național așa spune și din punctul de vedere al **oamenilor cari își aduc aminte** , din punctul de vedere al **oamenilor care văd** ceea ce este și care **nu se înșală de cuvinte și de atitudini** , și din punctul de vedere al **oamenilor care prevăd viitorul** , și **sunt foarte prețioși oamenii care sunt deprinși a căuta să vadă în viitor** consecințelor lucrurilor care se fac și la care participă în prezent . "

N.Iorga / 28 iun.'39

▣ Datoria senatorilor : întrebări și introspecție

[**LD** : Vezi **concluziile din ultimul paragraf al cuvântării** , spre care a tins tot discursul său .
Cu un aer de superioritate nedisimulată , ironic și aluziv , Iorga pare a-i trage de mânecă și de urechi pe senatorii care **nu reușiseră să definească noul regim** .]

" Din toate aceste puncte de vedere , este interesant **să se dea o definiție** .

Definiția acestei noi stări de lucruri , **definiția Senatului** , **răsărit din starea noua de lucruri** .

Această definiție am așteptat-o și nu-mi închipuiam să mi-o dea numai unul singur , dintre mulții vorbitori , care au citit sau au vorbit aici , și acei care au citit au adus **rezultatul unei îndelungate cugetări și critici de sine** .

" **Da** , credeam că **din cele spuse de unul sau de altul , va ieși definiția aceasta** , care este necesară . **Este necesară pentru noi** , ca să știm **ce este noua ordine de lucruri** , este interesantă **pentru țară** , este interesantă **pentru străinătate** , pentru străinătatea **care ne-a fost prietenă** și care trebuie să se întrebe **dacă mai este siguranță în prietenia noastră** , pentru străinătatea **care nu ne-a fost prietenă** , prin puterea împrejurărilor , a conflictelor de interese , pe care nimeni nu le poate opri și care , îmbiindu-se spre noi , **trebuie să știe ce-o așteaptă de la noi** .

Prin urmare , din toate aceste puncte de vedere , **se simțea necesitatea acestei lămuriri** .

" **Lămurirea n-a venit** .

O s-o încerc eu , pe baza cunoștințelor , câte le-am putut aduna , **pe baza unei foarte lungi experiențe politice** , pe care n-o socot încheiată , pentru că **văd cum se desfășoară lucrurile** , și , în același timp , și **pe baza învățăturilor istorice** , pe care mi le dă profesiunea mea , chemarea mea , pentru care n-am nici un merit .

[**LD** :---- urmează text cu cuvinte ilizibile ---- **punctez esențialul** ----]

" Prin urmare , **rostul acestei cuvântări** , care țin să nu vă răpească timpul , pentru că am propus scurtarea cuvântărilor dvs dați-mi voie să mă folosesc , până la un oarecare punct , de latitudinea pe care ne-a dat-o excelentul dumneavoastră Regulament , rostul acestei cuvântări - care nu va fi lungă - **este de a mă întreba pe mine** , **de a întreba conștiința mea , experiența mea , puterea mea de a vedea** , **de a mă întreba dacă ceea ce facem** - credința dvs - nu vrea să însemne **pentru unii , iluziile dvs** , deși dintre acelea , foarte onorabile , foarte bune , care mi-au încălzit inima și m-au făcut să capăt încredere în țara mea , pentru că poporul , în care existăm , este un popor care are înaintea un drum larg - nu tot așa de tare cât este de larg - rostul acestei cuvântări este , prin urmare , **să mă întreb și să întreb** cele ce am auzit , ca să înțeleg **dacă părerea pe care am exprimat-o** , **este părerea la care s-ar putea subscrie , în întregime , fără rezerve** .

" **Ce bine ar fi dacă am putea crede toți în ceva fără rezervă** , pentru un moment

în care ar trebui să ne strângem cu toții în jurul unor cuvinte și al uniformei , să ne strângem în jurul Regelui care întrupează Națiunea , pe care ar trebui să-L ajutăm, să-L sfătuim , și să luăm asupra noastră tot ceea ce datorită împrejurărilor ar fi nesatisfăcător, astfel să arătăm MSRegelui omagiul nostru , al tuturor, în tot ce este bun pentru țară . "

" Ar fi bine, prin urmare, ca noi să avem aceeași părere ; n-ar trebui s-o exprimăm exact în același chip, dar destul să ne prezentăm în același costum, care și costumul acesta e dovadă de disciplină , poate să aibă folos. "

N.Iorga / 28 iun.'39

▫ Lepădarea de trecut = "drumul Damascului "

[LD : mulțumesc lui Iorga pentru această parabolă biblică . Am surprins și eu aceste fenomene, dar semnalată de el, am o dovadă contemporană reductibilă .

Eu nu pot ignora , însă , că , în judecățile sale , Iorga a fost ultra -subiectiv, orgolios și ranchinos , și că vorbea totdeauna de la o înălțime exclusivistă.

După cum nu pot ignora , resentimentul pe care l-a avut față de unii mari oameni politici, (Stere, Brătianu , Maniu , ș.a) pe care i-a caracterizat , deseori, nedrept .]

" Dar iată, ascultându-vă pe toți, mi s-a părut întâi că competențele sunt foarte variate și foarte serioase încât se pot trage anumite învățăminte .

Căci cine nu este bucuros să învețe agricultură de la d-l Sescioreanu sau de la dl Garoflid, cine n-are ceva de câștigat din ceea ce spune dl Marinescu despre învățământ și îngrijirea sănătății [-----] despre armată [-----]

Cuvântările acestea , ca informație , ca onestitate și dovezi de atașament sunt admirabile.

"Ca lepădare de trecut însă , este uimitor că oameni pe care îi cunosc din viața partidelor , cărora li se datorește ceva dintr-un trecut atât de criticat ,

au venit la tribună și au spus că acest trecut trebuie condamnat în bloc.

Apoi , unii au căutat să salveze câteva persoane .

S-a început o listă , pe care , din când în când, a completat-o câte unul :

întâi dl senator Ioan în ceea ce privește pe Ioan Brătianu [-----]

din bancă se ridică altcineva și avea și el sfântul lui [-----]

" Fără îndoială , este foarte frumos să vezi oameni care se osândesc pe sine , criticând diversele adunări din care au făcut parte și osândind opera pe care, au făcut-o împreună cu ele , și a căror răspundere , oricât ar vrea s-o înlătore , rămâne în analele istoriei (aprobări)

Poate să vină cineva să vorbească oricât de călduros de războiul desrobirii , eu nu pot să fiu împiedicat să văd trădarea lui Stere și atitudinea lui în timpul războiului ; poate cineva să vorbească de ideologia democratică , vrednică de toate blestemele , dar , de pe alte locuri , a răsunat și proslăvirea acestei democrații ;

poate iarăși să se ridice cineva împotriva partidelor care au guvernat , dar eu văd că pe băncile Senatului și mai ales ale Camerei , vedem persoane care se ridică la tribună și-și exprimă această părere .

" Este foarte frumos să auzi asemenea mărturisiri .

Pe drumul Damascului a căzut și s-a ridicat Paul și a început o altă viață .

Dacă noi vom avea un șir întreg de foști Sauli cari vor să se transforme în Pauli , cu atât mai bine pentru țară .

Dar orice se poate distruge numai amintirea nu , amintirea noastră nu este vânt și amintirea multora nu a adormit , cari aceștia au o amintire și mai bună , decât acei cari au văzut-o și cari s-au găsit în tovărășia unor condamnați la moarte , din ea izvorăsc toate analele poporului nostru . "

N.Iorga / 28 iun.'39

▫ Condamnarea la tăcere = omorârea sufletului național

▫ Glasul opoziției - absent !

[LD : este printre puținii care ridică legitimitatea și necesitatea opoziției ,

ceea ce în "**corul ferenist**" părea de netolerat .

" Mărturisirile acestea au fost foarte bune, pentru că aduc o informație , o lepădare de sine sfântă [-----]

Însă noi uităm că este și o țară în urma noastră , care , **pentru moment, trebuie să tacă ;** și poate că este bine că nu se vorbește prea mult ,

dar condamnarea la o tăcere eternă , aceasta ar fi omorârea sufletului național .

" Noi nu putem fi călăii sufletului nostru , **nici măcar pentru respectarea ideii de ordine.** Oamenii aceștia **așteaptă să vadă pe ce lume trăim** și cari sunt acești deputați și senatori cari vorbesc în numele lor ; ei, care nu ascultă sub controlul Frontului , **nici un fel de protest,** din partea acelor pe cari **Frontul nu i-a admis pe listele de candidaturi ."**

N.lorga / 28 iun.'39

▫ Regimul lăudat (fără nominalizări) = regim totalitar ?!

[LD : am semnalat și eu acest ritual servil și oportunist, în care toate laudele erau destinate regelui. Numai că eu consider că **da, acest ritual era un simptom al regimului totalitar .**

Că lorga se considera "liber " de această servitute , nu era decât privilegiul ca el, lorga, să aibă un statut de sfetnic privilegiat .]

" Foarte bucuros am fost când am auzit că miniștrii - lucru foarte curios ! - **sunt lăudați în bloc , dar nu personal .**

Eu mă așteptam a le auzi numele , fiind că sunt oameni de merit , cari au făcut lucruri bune - **poate** că s-au grăbit să le facă fără noi, dar , **poate** că, **dacă le făceau cu noi , le făceau mai târziu ;** în orice caz , se pot face greșeli și în masă , dar experiența spune că mai greu se pot face greșeli în masă , decât individual . Prin urmare s-a lăudat regimul . "**MSRegele...**

" Nu vreau să vorbesc de tot ce s-a adus înaintea Majestății Sale , ceea ce nu este decât o datorie a noastră de elementară **recunoștință pentru un Rege tânăr**, de un curaj hotărât , care face parte din **seria rară de Suverani** cari în momntul decisiv - să zicem - **aruncă sabia în cumpănă (aplauze puternice) Și sabia aceasta atârnă greu .**

Miniștrii anonimi ...

" Prin urmare , **mulțumiri pentru regim, complimente foarte rare pentru aceia care-l reprezintă .** Nu înțeleg de ce . Iubirea pentru anonimat este ea așa de puternică , încât orice să treacă fără nume ? Se poate .

Atunci educația noastră în **regimul totalitar , pe care nu-l vrea nimeni și pe care eu cred că nu-l avem de fapt - deși** unii vorbesc de dânsul cu ușurință - educația noastră în regimul acesta a înaintat foarte mult . "

N.lorga / 28 iun.'39

▫ Masele "**electorale**" - masele "**naționale**"

▫ Rolul individualităților - bărbații de Stat

[LD : răzbate din cuvintele lui lorga **esența conservatoare a opțiunii sale politice.**

Acel "**odinioară de altădată**" față de care își arată admirația, este contrapus lui "**odinioară de ieri**" , reprezentat de **regimul constituțional și democratic al votului universal** , pentru care lorga nu a avut nici o dată o mare admirație.

Dincolo de asta , însă , felul cum semnaleză el pericolul " supunerii necondiționate " a maselor , în acel parlament , în acel moment, este remarcabil .]

" Oдиноară se vorbea de **mase electorale** ; acum ajungem la **mase naționale** . **Masele electorale** ne-au dat **oamenii cari ne-au guvernat până ieri , în ultimii ani . Masele naționale , dacă poporul român se va reduce la o masă , masele naționale nu vor da decât un singur lucru : o supunere necondiționată** din care nu va ieși nici o inițiativă și se va distruge însăși putința noastră de a da prin individualități , **înălțarea la care poporul nostru , cu însușirile sale, are dreptul .**

" S-a spus că **toate merg bine**. Și eu văd că merg mult mai bine **decât odinioară** și mai ales **decât "într-odinioară de ieri"** , fiindcă **a mai fost și o " odinioară " de altădată ,**

o odinioară **care ne-a dat bărbați mari de Stat** , cu care **este bine să nu ne măsurăm**.

Dacă se va încerca această măsurătoare , este de recomandat să se introducă și la Senat și la Cameră **un sistem antropometric** , care să fie capabil **să fixeze** hotărât **care este înălțimea generației de astăzi** , **cu ce poate da** și **care este înălțimea oamenilor mari care ne-au dat țara așa cum este astăzi** în continuare , **a eroilor de odinioară** care au ținut-o în spate și au primit în piept toate loviturile de care au scutit țara .

Bune sunt toate astea .Mă bucur de ele , de atmosfera aceasta liniștită "

N.Iorga / 28 iun.'39

▣ Problema evreească

[LD : din păcate, nu am discursul lui **Niemirower** . Cât despre afirmația lui privind rolul elementului evreesc , va trebui neapărat să o dau, fără să o taxeze de antisemitism]

" A vorbit aici **rabinul Niemirower care a cules aplauze , ale mele nu erau .**

Dar n-au fost nici protestări din anumite locuri de sub noul regim ,

din partea cui a crezut că nu poate să intervină .

- **ACCuza** : Aceasta este o aluzie la mine ?

- **Iorga** : Nu m-am gândit la dvs , dar **nu sunteți singurul care aveți aceste idei .**

Și eu cred că rolul pe care-l are elementul evreesc este prea mare .

Sunt însă **mulți senatori dintre cei tineri** - și tinerețea lor se poate dovedi cu act de naștere

- de la tinerețea căroră **mă așteptam la protestări care nu s-au produs .**

Lucru foarte frumos , foarte mulțumitor . "

N.Iorga / 28 iun.'39

▣ Parlamentul - auxiliarul Guvernului ?!

[LD : Frumoasă lecție de demnitate parlamentară . Este meritorie insistența cu care Iorga apără rolul și prestigiul Parlamentului .Cu atât mai mult cu cât ceilalți parlamentari s-au întrecut să primească slugarnic, să laude chiar, minimalizarea și umilirea instituției pe care o serveau. În ce privește ... eficiența acestui protest , este altceva .]

" Mi-am adus aminte de un dicton latin care zice : *Citius emergit veritas errore uam ex confusione* . Adică **adevărul** , prin urmare **și adevărul politic** ,

iese mai bine dintr-o greșală , decât dintr-o confuziune.

" O confuziune oarecare a fost , cu toate laudele acestora care au plutit deasupra operei guvernului . De aceea, **ca să ajung la definiția** de care simt nevoia pentru mine , pentru țară și pentru dvs, să-mi dați voie să **mă întorc într-un trecut nu prea îndepărtat** - sunt numai doi ani de atunci - să mă întorc la acest trecut , **pentru a vedea cum am ajuns aici , la regimul de astăzi .** Pentru că **dacă vom ști cum am ajuns aici** , atunci **vom vedea mai bine ce este astăzi în regimul în care trăim** , și nu pentru a arunca în spinarea miniștrilor , care au o oarecare permanență , mai mare decât odinioară - dar eu știu cât de deseori această permanență a fost amenințată - și poate în ce privește **unele persoane de pe banca ministerială , am și eu un merit în conservarea lor acolo unde sunt** - a arunca , zic , în spinarea miniștrilor toată răspunderea.

" Va să zică , **totul este foarte bine , dar nu ne privește pe noi aceasta** ,

ea aparține d-lor miniștrilor ; ei sunt oamenii cari răspund ,

iar noi nu am fost decât niște buni patrioți cari i-am aplaudat pentru moment .

Și , Doamne, **ceea ce se întâmplă cu un președinte se poate întâmpla și cu devotamentul față de o bancă ministerială ; sunt lucruri care se dau și lucruri care se retrag .**

Era unul din puținele lucruri clare care ieșeau din discuțiunile de până acum ; ieșea adică acest lucru **că noi suntem un fel de auxiliari tehnici ai guvernului** ,

care **are nevoie de adunarea materialului** și materialul acesta se poate aduna la ministere ;

te adresezi la un șef de birou , șeful de birou se adresează la o comisiune de specialiști ,

cu ajutorul căroră face **proiectul de lege** și atunci ,

în locul șefului de birou ar fi **președintele uneia sau alteia din Adunări** ,

iar **specialiștii consultați** pentru alcătuirea unei legi , care uneori poate să treacă peste

recomandarea lor, **aceștia ar fi deputații și senatorii .**

" S-a spus, deci, că datoria noastră este să ajutăm guvernul .

Da, dar ajutorul guvernului nu înseamnă a aluneca împreună cu dânsul .

Închipuiți-vă o călăuză ; este un drum greu de munte : până acum era obiceiul să se caute călăuza care pretindea că știe mai bine drumul , decât cei care urcă pentru prima oară muntele. Bun !

Ce-ar fi oare **dacă** s-ar cere ca, **dacă** rătăcește călătorul , trebuie să rătăcească și călăuza , **dacă** ametește acel care urcă , **trebuie să ametească și călăuza** , iar **dacă** se întâmplă să rătăcească călătorul , atunci **trebuia să rătăcească și călăuza** , pentru ca și cu ajutorul greutății lui, **să se ajungă mai repede în prăpastie** .

" Acesta ar fi un rol pe care nu l-aș recomanda nimănui .

Dar , dacă se întrebuințează metoda pe care am intenția să o urmez în partea a doua a acestei cuvântări , cred că ea poate fi folosită de toată lumea, și **cred că însăși banca ministerială** , este mult mai mulțumită - pentru a vorbi numai de dânsa ! - este mult mai mulțumită **de oameni liberi** , care **văd și judecă în conștiința lor** , care **pun preț pe propria lor conștiință** , **decât de un număr de persoane** care se declară **gata de a aproba orice** și care **nu condiționează de nimic**, de **nici o cunoaștere a lucrurilor**, de **nici un proces de conștiință** , **aprobarea lor** . "

N.lorga / 28 iun.'39, retro'

▣ Statul Român unitar = rezultatul unei minuni

▣ Lipsa de geniu, de prevedere , de activitate a clasei politice

[LD : **amară și crudă pagină de istorie** rostită de cel mai mare istoric al României , din toate timpurile . Nu intenționez să-l contrazic . Dar , oare , **caracterizarea globală dată clasei politice** care a făurit România Mare, să fie expresia analizei lucide , obiective, sau este încă **o pagină otrăvită** secretată de politicianul Iorga ?!]

" Deci , încă o dată, **cum am ajuns noi la acest regim ?** Să ne aducem aminte și veți vedea că **semnalarea** pe care o am în vedere **corespunde cu adevărul cel mai desăvârșit** .

" Evident că s-a făcut în istoria Românilor un lucru extraordinar prin crearea Statului Român , întrupat așa cum a ieșit din imensele sacrificii care **ar fi putut fi evitate în mare parte** , **dacă eram pregătiți și conduși de oameni competenți** .

"A fost o minune. Noi am ajuns beneficiarii unei minuni .

Un lucru este sigur , că **războiul acesta nu este rezultatul cugetării geniale a oamenilor care ne-au condus** . Nu ! Patimile lui sunt **rezultatul lipsei** , nu numai **de geniu** , dar și **de activitate și de prevedere a oamenilor care într-un anume moment , ne-au condus** .

Sunt **atâția morți** în mormânt care ar fi putut fi vii în mijlocul nostru , **dacă ar fi fost cei care să judece mai bine și să prevadă mai sigur** . "

N.lorga / 28 iun.'39, retro'

▣ Zădărnicierea guvernului de uniune națională

[LD : Patosul pe care Iorga îl pune atunci când supralicitează formula "**guvernului național**" , ascunde , pe lângă un adevăr de bun simț patriotic , și o doză imensă de frustrare a celui care , nereușind să-și păstreze în juru-i o solidă construcție de partid, nereușind ca , prin fuzunile încercate , să-și asigure șefia unei asemenea formațiuni, a devenit unul din adversarii cei mai duri la adresa sistemului .

Altfel, episoadele evocate , invocarea mărturiilor regești pentru a certifica lupta lui , pentru a scoate în evidență " miopii" , " ambiții" , " greșeli" , " imposturi" , merge foarte departe .

Aici , un eșantion rezumativ ... care îmbrățișează 20 de ani .

Intențiile bune ale regilor , ale lui Iorga ... lovindu-se de Brătianu, Maniu .

PNL, I.Brătianu : gălceavă și pretexte ; PNȚ = partid pseudo *național* , pseudo *țărănesc*
Dubla atitudine față de Carol II ; "Săparea " lui Iorga ... am intitulat eu paragrafele]]

"A doua zi după această minune ,

la care trebuia să ne închinăm , și de care trebuia să ne facem vrednici , **se cerea să ne adresăm la altcineva** , **decât la cele câteva sute de persoane care ne guvernaseră România până atunci** . **Acesta este adevărul !** "

" **Regele Ferdinand a dorit** - am avut favoarea de a cunoaște de mai multe ori gândurile adevărate ale Regelui Întregitor - de la început Regele Ferdinand **a dorit să guverneze altfel decât cu partidul A** , care să fie **înlocuit printr-o intrigă** sau **printr-o demonstrațiune** de stradă a câtorva **mii de oameni care strigau și defilau** într-o **ridicolă tarasconizare** , defilarea câtorva mii de oameni , care **veneau și la unul și la altul** .

Mi s-a întâmplat să fiu aplaudat foarte călduros **de oameni aduși de adversarii mei** care scoteau din buzunar însuși actul de adeziune la partidul meu .

" Prin urmare , **era natural să fim guvernați prin mai mulți oameni** , prin oameni mai **dezinteresați** și prin oameni care **să aibă conștiința** că un lucru nou a început .

" **Care a fost rezultatul ?**

De câte ori Regele Ferdinand a vrut să aibă un guvern național , în care să nu intre numai frunțașii partidelor politice , dar și alții , **gândul acesta a fost zădărnicit** .

"**Au fost tovarășii** de acestea pentru a ridica România , care **nu s-au putut face pentru trei locuri de senatori în Ardeal !**"

N.lorga / 28 iun.'39

▫ **PNL, I.Brătianu : gâlceavă și pretexte**

Dacă Ion Brătianu a revenit la guvern singur, aceasta se datorește faptului că , împotriva sfaturilor bune care veneau și din partidul său , **a căutat numai gâlceavă** supt cele **trei locuri de senatori din Ardeal** , **ca să nu se poată realiza dorința Regelui Ferdinand** .

Aș vrea să văd care **din foștii liberali** ar putea să-mi spună **că este un alt motiv** pentru care **s-a alcătuit un minister pur liberal** , în momentul când țara și Regele doreau altceva !

N.lorga / 28 iun.'39

▫ **PNȚ =partid pseudo național, pseudo țărănesc**

" **În fața acestei dorinți a lui Ion Brătianu** , om de mare merit , de a guverna singur, **s-a ridicat așa numitul Partid Național-Țărănesc** ; "**național**" în cărdășie cu dușmanii războiului care au avut un rol foarte mare - era și Stere în el - și "**țărănist**" , cu **mari proprietari prin lalomița** , care aveau nu știu câte moșii .
Ei bine, Partidul era Național -Țărănesc !

" **Partidul Național -Țărănesc a arătat că intenția sa este de a scuti complet** , dacă se poate și **de impozite** , și **de învățământ** , **clasele populare** , în schimb **a le instala** , **fără impozite și fără o creștere politică** , **în fruntea lor** .

În partidul acesta erau cele patru partide care se ciocneau necontenit între dânsle ; imposibilitate absolută de a guverna . Pe lângă aceasta, amestecul **câtorva politicieni** din Ardeal, pe care **nimeni nu voia vreodată a-i admite** că reprezentau **acel admirabil românism din Ardeal** , cu o **necontenită luptă pentru șefie** , în care un șef intra astăzi și ieșea mâine, pentru ca **șeful din cutie să-și ia toate măsurile pentru a înlocui șeful din cutie** "

N.lorga / 28 iun.'39 , retro'

▫ **Dubla atitudine față de Carol II**

[LD : unele cuvinte din text , ilizibile. Notez cele clare]

" **Când s-a întors Regele** , potrivit testamentului său [-----] - dar să nu mai vorbim de ce s-a petrecut într-o anumită zi la Sinaia ; Regele sunt sigur că nu a uitat-o și suntem și alți oameni care n-am uitat-o .

"**Foarte frumos să strige cineva astăzi < Trăiască Regele ! >**
dar acela care strigă astăzi < Trăiască Regele ! > **să fi apărat pe Acela** care este astăzi regele României , în dreptul Său , **când acest drept a fost călcat în picioare** .

Mi-aduc aminte **ce a fost acolo** , acela care se lepăda de orice sprijin **Aceluia care era jertfit unor interese personale și unor combinații vitregite pentru viitor** " [-----]

N.lorga / 28 iun.'39 , retro'

▫ **"Săparea " lui lorga ...**

- **Regele a știut** aceasta se poate spune [-----] din volumul "**Istoriei Românilor**"

În care am notat an de an ce gândea Suveranul [-----]
Regele a voit să guverneze cu mai multe elemente luate din deosebitele partide.
Ani întregi de zile acesta l-a fost gândul. Nu a ajuns la izbândă . **Fiecare criză ministerială** , era într-adevăr pentru Suveran , **un număr oarecare de zile de martiriu** .
Îmi aduc aminte **în ce situație se găsea Regele României** când voia să recurgă la mine care nu aveam nici un aport electoral, și deși știa foarte sigur că nu voiam guvernare de partid [-----] s-a săpat neconținut supt picioarele mele , și n-am așteptat să mă prăbușesc , ci , dimpotrivă , dându-și seama de ceea ce se săpa acolo mi-am căutat de drum și m-am dus înapoi la munca mea.
Dar acestea fac parte din trecut . "

N.lorga / 28 iun.'39

▣ Incapacitatea partidelor de a guverna

[LD, 2002 : Din câteva trăsături de condei , cum s-ar zice , lorga inversează, răstoarnă , cauze și efecte . Apare , din spusele lui, imaginea unei țări placide , deprinse să suporte regimul demagogic partidist , cu lideri mânâți numai de interese egoiste .
Pe acest fundal , figura lui Carol apare ca a unui rege salvator și - de ce nu ?! - undeva , într-o modestă postură , " sfetnicul " lorga .
[LD:2007:dacă am spus despre lorga cele de mai sus, nu înseamnă că punctual, nu are dreptate De ex. are perfectă dreptate cu "suportabilitatea" de care dădea dovadă poporul român.
Dar ea este aceeași și cu privire la regimul nou, impus de Carol !
În cazul **afirmațiilor lui lorga** condensate în formula **<Acesta este adevărul !>** -important era că ele erau **spuse de "apostolul neamului"** ,că aveau o autoritate incontestabilă în epocă și că ele **"legitimau"** ,sau **"anulau"** susținerile altora .

▣ Regele Carol II a înfăptuit noul regim

[LD : Din câteva trăsături de condei , cum s-ar zice , lorga inversează, răstoarnă , cauze și efecte . Apare , din spusele lui, imaginea unei țări placide , deprinse să suporte regimul demagogic partidist , cu lideri mânâți numai de interese egoiste .
Pe acest fundal , figura lui Carol apare ca a unui rege salvator și - de ce nu ?! - undeva , într-o modestă postură , " sfetnicul " lorga .]
" În acest timp, s-au petrecut **două lucruri** care sunt la origina regimului cel nou .
Aceste două lucruri și nu altele. Aici să-mi dați voie să subliniez gândul meu .
Unii din dvs pot foarte bine a crede că regimul cel nou a ieșit dintr-o ridicare a țării împotriva partidelor . **Nu, țara era așa de deprinsă să suporte acest regim , încât ea nu s-a arătat prin nimic că se poate scutura singură . Acesta este adevărul .**
" Nu confundați situația de la noi cu situația din Italia d-lui Mussolini și cu situația din Germania a cancelarului Hitler. Aici a fost cu totul altceva . [-----]
Dvs, reprezentanții foarte stimați a atâtor ramuri de activitate , nu aveți, cum nu avem nici noi, senatorii de drept , cum n-are nici banca ministerială , **nu avem caracterul unor cumpliți luptători** , care au luat arma în mână și , după ce și-au dat tributul de sânge, s-au apucat cu mâinile îndârjite tocmai prin acest act , **să guverneze țara .**
Nu ! Acest act l-a făcut Carol II, Regele României .
Nu l-ați făcut dvs , și , în ceea ce privește **Frontul**, cei care beneficiază de acest regim și cei care îl reprezintă , fără a beneficia în sensul obișnuit al cuvântului , **trebuie să fie de cea mai desăvârșită modestie.** **Atitudinea mussoliniană din Italia și atitudinea hitleristă din Germania , nu se potrivește cu noi .**
" Dar , în acest timp , **partidele se succedau și nu puteau guverna .**
Se supăra dl Maniu , se supăra dl Mihalache , se supăra dl doctor Lupu , și era - o nenorocire națională ! Se ajunsese acolo , încât **Regele României** , întrebuițând **talentele diplomatice ale d-lui Titulescu** - care s-a văzut unde l-au dus - întrebuițând , deci, **talentele diplomatice ale d-lui Titulescu** , **trebuia să intervie să nu mai fie supărat X sau Y**
" Ne venea nouă greu când vedeam unde , n-aș zice la ce scădere , dar la **ce greutăți silesc astfel de ambiții** pe Acela care ,

purtând Coroana României este mult mai presus decât noi toți , fiindcă **El nu este numai Regele permanent și responsabil** , ci este **Acela care ne rezumă pe fiecare** și ne întrece pe toți laolaltă .

Aceasta este și definiția regalității . "

N.Iorga / 28 iun.'39 / retro '37 -'38 /

▣ **Garda de Fier- CZCodreanu**

▣ **Două păcate capitale : imitarea străinătății și înscăunarea anarhiei**

[LD : în sfârșit , un om politic care rupe tăcerea în ceea ce privește **Garda de Fier** spunând lucrurilor pe nume în ceea ce privește cauza imediată a loviturii de Stat .

Și în această direcție , păcatul capital al partidelor rezida din neputința de a stăvili mișcarea legionară , lăsând țara la discreția anarhiei și terorismului .

"Portretele " făcute legionarilor sunt caustice și necruțătoare .

Nu ocolește propria-i răspundere în arestarea și procesul Codreanu , dar pare a nu fi aprobat asasinarea lui - deși exprimarea este destul de vagă .]

"În acest timp , ce s-a făcut ? Iată cei doi factori la care vin acum . Un factor a fost imitarea străinătății ; al doilea factor a fost înscăunarea anarhiei cutezătoare .

" **Vinovăția cea mare a guvernelor** de odinioară **nu stă în legile rele** pe care le-ar fi votat sau într-o guvernare care este cam în măsură românească . Evident că **și regimul de acum** întrebuițează oameni pe care nu i-a inventat , pe care i-a găsit , și **unii dintre dânșii sunt buni , alții mai răi** ; [-----] Păcatul nu este acesta .

Păcatul este că s-a îngăduit maimuțărirea periculoasă a lucrurilor din afară , care nu puteau fi introduse la noi și care nu se puteau aclimatiza aici .

Și al doilea, **că s-a îngăduit oricărui îndrăzneț să devină stăpânul străzii** și **să amenințe cu moartea pe oricine i-ar fi stat în cale** (aplauze)

Cămăși și uniforme...

" Ce însemna seria aceea de **uniforme de toate culorile** ? Și guvernul își avea uniformele sale. Erau **tot felul de cămăși** , mai mult sau mai puțin spălate , iar în ce privește corpul pe care-l îmbrăcau cămășile acestea , el era cam de aceeași calitate .

Cămașă verde , cămașă albastră , cămașă neagră , cămașă albă , cămașă brună .

Era și un subsecretar de stat , sub guvernarea liberală , care își avea și el cămășile sale.

Sans -culoșii revoluției române ...

Aceste cămăși - ceea ce se potrivește mai bine cu sexul acelora care le îmbrăcau - aceștia erau un fel de **sans-culoși ai revoluției românești** .

De fapt, **sans-culoșii francezi** erau aceia care nu purtau pantalonul costumului de curte , ci **pantalonii pe care îi poartă astăzi toată lumea**.

Ai noștri n-aveau pretenții decât la cămăși , pentru a ni fâlfâi toate cămășile lor supt nas. Așa făcea în Germania , așa trebuia să facem și noi . **asa se făcuse odinioară la d.**

Mussolini , așa trebuia să facem și noi . Nu puteai ieși din București , fără să întâlnești **lagăre de exerciții** , și din când în când , **puteai să vezi pe străzi defilări** .

C.Z Codreanu ...

" Dar a trebuit atunci ca un om fără rost în Stat [**Bengliu ?**] , **numai un cetățean îngrijorat** , atunci când **Bucureștii erau ocupați de trupele celui care și-a plătit păcatele**

- **deși eu nu iau răspunderea nici pentru păcatele pe care le face cineva , nici pentru felul cum este adus a le ispăși** -

când erau **Bucureștii ocupați de trupele celui asupra memoriei căruia**

să aruncăm un veșmânt de milă și de iertare , aș zice,

dar răspunderea lui față de istorie , este așa de mare ,

că un veșmânt de iertare nu-și poate avea loc , a trebuit ca acel om ,

eu - să întreb cu pumnul în masă , **Consiliul de miniștri cum este posibil ca Guvernul să părăsească în mâna unor energumeni , a unor fanatici , Capitala Țării** ,

s-o predea **în mâna fanatismului unor indivizi organizați** ,

lăsându-i să facă orice voiau , **fără știință , fără merit**, căci erau **studenți cari își pedepseau colegii chnuindu-i , studenți care nu permiteau profesorilor să-și facă cursurile** .

numai pentru că umblau cu revolverele în buzunar .

" A venit la mine un om de bine , dar care mergea pe o cale greșită și care auzise că am primit și eu o amenințare , de altfel am o bibliotecă întreagă - ca să-mi spuie :
îți trimit eu să te păzească niște băeți de-ai mei, solizi , cu revolvere în fiecare buzunar

" Și era aici, pe cheiul Dâmboviței , cartierul general , de unde plecau ordine ,
care se și executau .

" Mai puteau merge lucrurile așa ? Nu ! "

N.Iorga / 28 iun.'39 , retro nov. '37

▫ Schimbarea garniturii de guvernare

" Ce a făcut Coroana ? Coroana a încercat toate soluțiile posibile înainte de a ajunge la Constituția din 1938 .

Liberali + vaidiști + iorghیști

Întâi a vrut un Minister nou . Se isprăviseră anii partidului liberal și toți oamenii de bine recomandaseră Coroanei să păstreze acest guvern cât se poate de mult , cu toate lipsurile lui ,
căci ce venea altfel, era mai rău decât atât . Coroana a vrut continuitatea liberalilor sau a unora dintre personalitățile liberale care guvernaseră până atunci ,
cu Ardelenii d-lui Vaida - și aceștia aveau marele avantaj că

nu amenințau în fiecare moment cu răzlețirea Ardealului,

cu desfacerea Ardealului , numai pentru că nu se putea ridica șeful lor [Maniu]

atât de sus, încât să întrecă însăși Coroana -

și împreună cu vechii mei prieteni . Eu eram în străinătate când s-a făcut această legătură
Alegeri nesupravegheate ...

" Și s-a mers în alegeri . Cel care era ministru de Interne [Tătărăscu] , îndeplinește acum o misiune foarte importantă în diplomație .Este foarte sigur însă că , sau nu știa să facă alegeri , sau pentru cine știe ce motive , îi cădea bine să lase a ieși ce o să iasă .

Succesul legionar ...

" Au urmat frământări de un misticism din cele mai nesănătoase , spunându-se că se va căpăta orice dacă se aduc partizanii la putere și nici o dată țaranul , în simplitatea lui, n-a fost mai mult exploatat decât de acești băeți , tovarăși de mâncare , tovarăși de băutură , tovarăși de dureri și sfaturi , pe care eu îi cunoșteam foarte bine ,
căci doar veneau la examen la noi și îi puteam judeca .

Și țara s-a trezit deci cu 60 de deputați ieșiți ca din fundul pământului .

Era un pericol așa de mare ? Eu am fost de părere că nu , pentru că orice se poate câștiga - și mandate electorale , și popularitate - dar mintea, aceia nu se poate câștiga prin nici un fel de succese. Era de ajuns să-i vadă cineva , să-i audă , pentru ca imediat , la un popor care omoară prin ridicol, ei să se cufunde în discreditul cel mai desăvârșit .

" Erau și alte mijloace .Cine cunoaște resorturile vieții politice , știe că erau și alte mijloace .

Știe și dl președinte al Consiliului de miniștri .Pe vremea aceea ne înțelegeam destul de bine , în interesul țării, care țară avea nevoie de autoritate .

Și el are autoritatea în mână și rău face când recurge la alte mijloace ,decât ale autorității , pentru a ajunge la alte rezultate , care nu sunt demne de situația pe care a căpătat-o .Știe foarte bine la ce fac aluzie :

e vorba și de unele lucruri foarte recente și de altele mai îndepătate .

N.Iorga / 28 iun.'39

▫ Guvernul Goga –Cuza

" Prin urmare , aveam mijloace pentru a lucra fără lovitură de Stat .

S-a chemat alt guvern , în credința că acest guvern , care era un guvern de dreapta și care în politica externă n-avea reală și profundă simpatie , pe care eu o păstrez până acum cu răsădina din care venim noi și cu Statul care stă în fruntea acestei rase, și care este Franța, inima cea nobilă și gândul cel măsurat al Franței .

" Atunci, pentru a avea la guvern o altă dreaptă , decât dreapta oamenilor revolverului , și pentru a ne prezenta în politica externă altfel decât în închipuita sclavie - pentru că nu era o sclavie ceea ce ni se cerea de Franța -

pentru aceasta **s-a recurs la un nou guvern** , având în frunte pe una din cele mai frumoase **personalități** din dezvoltarea literaturii noastre și , desigur, un **om de mare talent** ; și chiar pentru **gândul lui bun** , mai mult decât **pentru putința lui de a înfăptui** , **care s-a dovedit aproape nulă** , trebuie să-i fie lumea recunoscătoare . "

" **Lucrurile acestea le-a pripit [LD : măsurile anti - evreești ? lovitura de stat ?] ; lucrurile acestea se fac fără a fi anunțate** , pe când atunci **s-au anunțat așa de mult** , încât nu mai era posibilitatea de a lucra , fiindcă **alarma fusese dată** , **când tocmai nu trebuia să bănuiască cineva lovitura care trebuia să se deie** . "

N.Iorga / 28 iun.'39 , retro 10 febr.'38

▣ Lovitura de stat : răsturnarea **Constituției** din 1923

[LD : Iorga afirmă că lovitura de stat a fost opera exclusivă a regelui, că nimeni nu a venit cu vreun sfat , etc etc ... În următorul alineat se va contrazice , atunci când ține să evoce momentul când l-a vorbit regelui despre lovitura de stat a lui Cuza -Vodă .

Este vehement contra Constituției '23 și a autorilor ei , încât despre Constituția cea nouă, nu spune prea multe . Iar eu, studentă fiind, am învățat că Constituția "fascistă" din 1938 , a fost , prin excelență , opera lui Iorga !]]

" Și , atunci , **am fost chemați noi de Suveran .Noi, fără nici un fel de sfat de la noi** . Aici sunt membrii Consiliului din februarie 1938 .

Nimeni n-a venit cu un sfat , ci totul a plecat de la Rege .

Și Regele ne-a chemat și ne-a pus în fața tristei situații :

< Sunt în România oameni care să fie în stare a răsturna vechea Constituție , care permite toate demagogiile ? Constituția lui Alexandru Constantinescu , pe care unii au șuierat-o în stradă , alții au combătut-o în Parlament întrebându-i gaze asfixiante , iar un alt umăr , cei care au votat această Constituție , au votat pur și simplu fără să știe ce este , fiindcă de fapt era ordin de la guvern să se treacă - și au trecut toate articolele fără discuție > .

" **O Constituție** făcută în felul acesta , de Alexandru Constantinescu , **ca idee** , și de răposatul **Disescu** , **în materie de drept** - celebritate mondială , cu statuie în București - o astfel de Constituție , **care n-avea nimic a face cu trecutul și cu nevoile noastre** , care **nu deschidea nimic în viitor și permitea toate destrăbălările și manifestațiile anarhice** , fără măcar să fie ca în țările cu regim parlamentar , **fără să fie o tradiție** , care la Englezi se suie până la *witenagemotul* anglo -saxon și care se ridică în Franța la cugetătorii filozofi ai secolului XVIII și la luptătorii eroici de la 1789 , **o astfel de Constituție nu merita nici o crutare .** >

" Regele a suflat asupra ei și ea a căzut .

Nu este un singur om care să plângă pentru desființarea acestui prost veșmânt , împrumutat de la Belgieni în 1866, și cârpit de croitori de mâna a patra de la noi , acum vreo 15 ani ."

N.Iorga / 28 iun.'39 , retro nov.'37

▣ Sugeria lui Iorga : lovitura de Stat a lui Cuza Vodă

" **Regele** este un **om foarte bine informat** , este unul dintre oamenii **cei mai inteligenți din România** .Și când un **om bătrân** , un **profesor bătrân** ca mine , și un **spirit independent** spune lucrurile acestea , **ele au oarecare greutate** , au mult mai multă greutate **decât** aprecierile care pot veni de la oameni interesați sau care **n-au atâtea elemente pentru a judeca** .

" **Regele** este un **om perfect informat** , o **strălucită inteligență** și o energie, o energie **aproape eroică** . Să-mi dați voie să-mi amintesc un lucru , care n-aș vrea să scape din discursul meu . Când m-am întors de la Paris , în noiembrie 1937 , lucram la *Istoria Românilor* și tocmai eram la **domnia lui Cuza Vodă** , la epoca acestei domnii a lui Vodă Cuza , **care n-a putut face ceea ce voia** , fiindcă **la fiecare pas întâlnea rezistența unor clanuri infernale , de întărtate pasiuni boierești** , până ce el a pierdut răbdarea **a dat lovitura de Stat** și a putut să facă actele cele mai importante din domnia lui .

" Și atunci mi-am îngăduit să spun Maiestății Sale : < **Maiestate , ceea ce a putut face Cuza atunci , la 1864, nu poate face Maiestatea Voastră , nu un Rege oarecare , ci al treilea dintr-o dinastie, nu poate să facă acum ?** >

Mi s-a părut că văd în ochii săi limpezi , în care este toată dulceața poeziei visătoare , dar și toată hotărârea Maicei Sale și a rasei pe care o reprezintă Ea, mi s-a părut că văd o tresărire și mi-am zis : împotriva oricărui o va face . **Și a făcut** . S-a făcut în frunte cu Patriarhul, - foarte bine, căci era o **figură reprezentativă** și, de altminteri , a **îndeplinit funcția cu demnitate** , pe linia unui lung șir de prelați din organizarea noastră cea veche , care de atâtea ori a reprezentat **voinea însăși a poporului român** "

N.Iorga / 28 iun.'39

▣ Legea electorală

" **Ce mai lipsea ?** În momentul intrării noastre din Consiliul de Miniștri , în aprilie, în momentul acela **am fost însărcinat să arăt printr-o cuvântare ce mai era de făcut** . Era vorba de **legea electorală** care trebuia atunci alcătuită . Unii dintre dvs știu foarte bine că **acestea au fost cuvintele cu care am plecat noi la lucru** . Vedeți, eu scuzez că nu s-a putut face legea electorală de atunci , cu care s-ar fi intrat în normal . [--- **acțiunile teroriste legionare ; complotul legionar ; lichidarea lui CZC** ----] După aceasta putea veni legea electorală , reintrat în normal , și aducerea la îndeplinire a programului fixat prin Constituție . Aceasta era de la început programul firesc, dar Coroana nu se simțea destul de asigurată .

N.Iorga / 28 iun.'39, retro ' apr., nov. '38

▣ Acțiunile teroriste legionare

▣ Lichidarea lui Codreanu

" Fiindcă **amenințare teroristă** exista încă în acel moment, a trebuit să **primesc în casa mea de ministru o scrisoare de insultă și amenințări** - eu care nu sunt pentru a le primi - ca să mă adresez parchetului militar , iar **parchetul militar a făcut ceea ce era de datoria lui să facă** . **Atunci s-a văzut că într-o țară îngrozită , ajunge ca acei care dețin autoritatea și legalitatea să ia măsuri , pentru ca toată iluzia teroristă să cadă la pământ .** "

[-----]

" Este adevărat că **au trecut câteva luni de zile** [-----] a venit apoi **o altă amenințare sub influența străinătății** .

Eu nu pot să spun mai mult decât banca ministerială , în privința aceasta .

A trebuit însă **o înțelegere din străinătate** , pentru a încerca **a doua lovitură** .

Pe urmă , oamenii de la noi au făcut ce au crezut și totul s-a isprăvit . "

N.Iorga / 28 iun.'39

▣ Regim totalitar ?!

[LD : Iorga nu argumentează ci doar afirmă că **regimul nu era totalitar** .

Evocarea obștiilor libere , a divanurilor domnești din timpul lui Ștefan , mă face să realizez cât de penibile sunt , uneori , argumentele istorice forțate .

Pentru că ... deja la războaiele din 1877, din 1913, și mai ales a războiului de întregire....

România trăia sub acel regim constituțional pe care , cu câteva fraze înainte,

îl socotise o " haină de împrumut " străină de tradițiile și dezideratele naționale .]

[LD:2007:dacă am spus despre Iorga cele de mai sus, nu înseamnă că punctual, nu are dreptate

De ex. are perfectă dreptate cu "suportabilitatea" de care dădea dovadă poporul român.

Dar ea este aceeași și cu privire la regimul nou, impus de Carol !

În cazul **afirmațiilor lui Iorga** condensate în formula **<Acesta este adevărul !>** -important era că ele erau **spuse de "apostolul neamului"** ,că aveau o autoritate incontestabilă în epocă și că ele **"legitimau"** ,sau **"anulau"** susținerile altora .

" **Atunci s-a întrebuițat un tratament homeopatic** .

În războiul care se purta împotriva autorității legale, cu anume presiuni, cu anume organizații militare, cu anume ceremonialuri, a trebuit ca frânele țării să treacă toate de partea cealaltă, de partea puterii publice.

" Oamenii grăbiți au și strigat că am introdus regimul totalitar în țară și de acum înainte toți trebuie să gândim la fel, toți trebuie să ne purtăm la fel, toți trebuie să strănutăm la fel, în afară de aceasta nu este decât trădare de patrie și revoluție! [-----] În străinătate, în Italia, a apărut un articol în care se spunea că România veche s-a dus cu totul, și suntem deci într-un regim totalitar.

"Deci suntem totalitari. **Dacă s-ar fi înțeles în forma aceasta**, că dvs trebuie să renunțați la orice inițiativă proprie, **pentru a deveni totalitari, eu cred că legăturile pe care le aveți unii din dvs cu regimul, ați vota împotriva formei acesteia de totalitarism**, pentru că este **cu totul străină de sufletul românesc.**

Vă aduc aminte un lucru: **Țara Românească** a trăit timp de secole în **obștii libere**, din care s-au ridicat apoi Domni, am avut aceste obștii de care ne-am ținut totdeauna legați... **Ștefan cel Mare** ținea adunarea poporului;

Matei Basarab a ieșit din această adunare conștientă a poporului;

Constantin Brâncoveanu a ieșit de acolo.

Mișcarea de desrobire a lui **Tudor Vladimirescu** a ieșit din adunarea poporului

"Și țara noastră, și la **1877**, și la **1913**, și în timpul **Marelui Război**, țara aceasta **a fost apărată tot de adunarea poporului în arme**, având în frunte pe admirabilii țărani, care și în acest ceas din urmă [**martie '39**] au stat acolo la graniță, arătând că trebuie să treacă peste un popor întreg, ca să știrbească hotarele noastre.

N.Iorga / 28 iun.'39

▣ Raportul dintre *Frontul Renașterii Naționale* și Parlament

[**LD** :Iorga pare în dezacord cu această nouă creațiune. Oare de ce ?

Să fie **idiosincrazia** lui la ideea de partid ? Să fie **o supărare nemărturisită** pentru că nu se bucurase de onorurile convenite din partea noului regim ?

În tot cazul, pune la punct zelul ferenist care făcea ravagii, devenind susținătorul Parlamentului.]

" **Frontul** acesta are un foarte frumos nume, are o uniformă care nu strică și are o conștiință de sine, care trebuie să se adapteze împrejurărilor.

Coroana, care avea nevoie de un sprijin, și l-a avut larg, **un adevărat plebiscit** în jurul Tronului - **nu pentru ca "Frontul" să rămână în rostul de a înlocui Parlamentul**, ci tocmai pentru că atunci nu era Parlament, și pentru a arăta devotamentul Coroanei, pentru aceasta a trebuit să se arde căldura pentru Front. **Acesta este adevărul.**

"Și chiar în **Consiliul de Coroană**, în care s-a discutat **legea electorală**

- știu foarte bine cei care au participat - eu mi-am exprimat această părere :

< Până acum Frontul, de acum înainte Parlamentul. >

" **Frontul**, evident, cu **garda lui**, este tot ce poate fi mai bun, pentru ca, în anumite împrejurări, în jurul Coroanei să se găsească mobilizate și alte forțe,

decât ale maselor mobilizate de cine știe ce demagog.

Țara a sprijinit prin "Front" Coroana, în primul rând, **dar Coroana trebuie să se sprijine pe un Parlament liber.**

" Eu am avut o oarecare discuție, fără a fi contrazis, în ceea ce privește condițiunile în care s-au făcut alegerile, care recunosc că au fost pașnice și că lumea a fost bucuroasă de a fi deservărată. Dar ceea ce mi se spusese, înainte de plecarea mea în străinătate, că rolul "Frontului" în alegeri se va mărgini la o simplă semnalare a incompatibilităților, **aceasta, din nenorocire, nu s-a făcut.** "

"Și, să-mi dați voie să citesc aici din scrisoarea pe care am trimis-o **președintelui** de Consiliu [**Armand Călinescu**] - încă o dată un om care a binemeritat de la Patrie, pentru curajul cu care și-a pus viața și toată situația sa în pericol, **când a dat lovitura pe care eu nu aș fi dat-o**" [**LD** : **asasinarea lui Codreanu ?**]

lată d-lor ce-i scriam eu d-lui Armand Călinescu :

< În ajunul plecării de la care nu mă pot sustrage, țin să-ți spun că, din conversații cu d-ta asupra **formației Senatului**, nu trebuie să reții că eu aș fi dispus a-l prezida,

oricare ar fi caracterul operațiunilor electorale .

Amestecul Frontului e desigur pentru ele un viciu și de aici pot ieși lucruri neplăcute , poate chiar grave .Cred însă că ele s-ar putea evita , spre binele țării .

Și iată cum : **această alcătuire pe care și în prezența Majestății Sale am arătat-o ca o soluție oarecare , prinsă într-un moment de hotărâre, nu poate înlătura pe nimeni , pe baza simplului fapt că a fost decretat "Partid Unic" .**

Nu poate fi partid unic, ci numai națiunea.

Dacă , socotindu-se numai un simplu birou electoral adaos, el ar semnala numai incompatibilitatea , **ca o datorie cetățenească a sa, lucrul ar fi acceptabil .** >

Nu vreau să citesc restul acestei scrisori, dar **așa s-au desfășurat lucrurile .**

V-am arătat neted de unde s-a pornit , iată rezultatul .Iată unde am ajuns.

Iată ce este **astăzi legalitatea** , ce este astăzi **numai oportunitate trecătoare .** "

N.Iorga / 28 iun.'39

▣ Raportul Guvern - Parlament

▣ Diferența dintre Senat și Adunarea deputaților

[LD : Partitura lui Iorga diferă total de a celorlalți colegi senatori .

Mie îmi dă impresia unor regrete tardive , poate și a unor remușcări , precis a unei crescende enervări acumulate în această primă sesiune parlamentară . Pentru că , deși invocă Constituția , Iorga nu pare a cunoaște textul și spiritul ei , în ceea ce privește rolul și locul Parlamentului.

Cât despre diferența dintre Senat și Adunarea Deputaților ...ea nu poate fi decât un elogiu parlamentelor de altă dată !]

" Constituția garantează pe Suveran. Constituția lasă țara liberă de a-și numi oamenii săi , **Constituția respectă Parlamentul , care nu este un birou de înregistrare , ci, dimpotrivă ,** Parlamentul, cu comisiunile sale, care lucrează și în timpul vacanței , este un organism viu , **care poate ajuta , dar și opri în loc și evita acțiunea guvernului .**

" Este un fapt recunoscut că venind cineva la guvern , **nu devine mai inteligent** decât înainte , sau , **căzând de la guvern, nu devine mai prost** decât înainte .

În această privință , **mă pot da de exemplu chiar pe mine** , care , **căzând cândva de la conducere** , nu am simțit că aș fi mai puțin înzestrat decât atunci când **trebuia să fac prostii pentru hatârul altora ;**

dimpotrivă , cineva venind la guvern , aș putea spune că **sacrifică o parte din inteligența sa** , dar de sigur nu o întrece cu mult , atunci când revine pe banca ministerială .

" Nu numai atât , dar **acest Senat , care a fost înfățișat, așa , ca o adunare de specialiști , cum te-ai adresa la Institutul Meteorologic sau cum te-ai adresa la Societatea de Științe, dimpotrivă , acest Parlament** , prin felul cum este compus , **a fost ridicat , prin Constituție, în primul rang al instituțiilor garante ale libertății disciplinate a poporului românesc "** (**aplauze prelungite**) .

Fiindcă **avem și noi cunoștințele noastre** , avem munca noastră , avem prestigiul nostru individual și al categoriilor ce reprezentăm,

pe când **Adunarea Deputaților** este aleasă din rândul **cetățenilor cari se prezintă ca atare** , cari **nu aduc cu dânsii sau o competență sau o recunoaștere a valorii lor** prin Suveran, **sau o lungă viață politică** , sau un **rol de comandanți de oștire** , sau de înalți judecători , **cum sunt oamenii care fac parte din Senat .**

N.Iorga / 28 iun.'39

▣ Noul regim = libertate și legalitate

[LD : Dintre toți , Iorga pare a trăi în cea mai mare iluzie . Nici el , însă , nu reușește să fie convingător în ceea ce privește definirea regimului .]

" Și acum , încheind , domnule președinte și d-lor senatori , **s-a văzut ce a fost înainte , am căutat să dovedesc ceea ce este astăzi** , într-adevăr , nu ca iluzie, dar ce este într-adevăr **ca libertate politică și ca drept al poporului românesc.**

" Puține propozițiuni vor ajunge ca să arăt ceea ce **cred eu că poate fi de acum înainte :**

să intrăm în lege cu toții , să intrăm sincer și deplin în lege ,

fără a face un pas, fără a încerca să facem un pas dincolo de lege !

" Să respectăm gândul uman , care este un lucru sfânt și care , **dacă este lovit , o națiune întreagă degenerază** și un Stat nu se poate sprijini **decât** pe o civilizație națională hrănită din libertatea gândului uman .

" Să ne unim , **nu prin favoarea pe care am câpătat-o** la un moment și **din care se face un privilegiu , să nu înlocuim vechea clasă privilegiată printr-o nouă clasă privilegiată de jurăminte și de uniforme ,**

ci să strângem toate voințele , peste orice privilegiu , fiecare sacrificând , unii o întreagă viață politică , iar alții un moment de noroc care a căzut asupra lor , pentru ca , sprijinindu-ne pe clasele fundamentale , să umblăm pe o linie care să fie numai a noastră ,

înlăturând tot ce este de aiurea ispită și tot ce este de aiurea amenințare !

" Să unim împreună libertatea , pe care nu o poate urmări nimeni până în fundul gândirii noastre , cu autoritatea , fără de care orice societate se dărâmă .

Și atunci , în jurul Regelui , spirit liber și spirit de autoritate în același timp , să începem era cea nouă , nu de la discursul nostru de aici ,

ci de la fapta pe care vom fi făcut-o împreună !" (aplauze prelungite)

////////////////////////////////////

* Notă :Născut la 5 iun.1871, Botoșani ;debut în publicistică politică la 13 ani ;

licențiat în litere la 19 ani (facultatea într-un an) ; poliglot ; diplomat al "Hautes Etudes " (Paris) , doctorat în filozofie (Lipsca) ; prof de latină (Ploești) ;

la 24 ani prof titular la Universitatea din București ;membru al Academiei Române (1911)

iar apoi a numeroase academii străine ; secretar al Ligii Culturale (1907) ;

întemeietorul Universit. de la Văleni (1908) ; întemeietor al Institut. de studii sud-este europene (1913) ;

întemeietorul P.Naționalist Democrat (împreună cu ACCuza) ; rector al Universit .București (1928) ;

profesor la Sorbona și întemeietorul Casei Romena (Veneția) ; membru a numeroase Universități și Societăți de științe istorice (Paris , Roma ,Oxford ,Geneva, Strasbourg, etc etc) ;

prim -ministru și ministru Învățământ (1931-1932) ; consilier regal (1938-40) .

Fondator a numeroase reviste : Floarea Darurilor, Neamul Românesc, Ramuri , Cuget clar, Revista istorică ; cuvântări, discursuri , conferințe , pe varii subiecte , pe parcursul întregii vieți .

Opera lui este vastă cantitativ și variată : poezie, proză, dramă , manuale, memorii și...

imensa listă de titluri de istorie și politică -----

N.Iorga / 28 iun.'39

2.) Victor Iamandi (ministr.Juстиției),Concluzii la dezbateră la Mesaj, Senat , 28 iun.'39

N.Iorga , replici și observații

(D.S., MO 9, șed. din 28 iun.'39 , pag. 192- 200)

Victor Iamandi / 28 iun.'39 , retro'dec.'37

Victor Iamandi / 28 iun.'39 , retro'dec.'37

▣ **Rezultatele riscante ale alegerilor**

▣ **Căderea guvernului Tătărescu II = un bine pentru Țară**

[LD : Iată un **p.d.v inedit** privind **rezultatele alegerilor** : mărturisit de un fost ministru în guvernul Tătărescu , capătă o **semnificație aparte** și **explică măsurile precipitate** imediate și ulterioare . Dintre acestea , cea mai gravă mi se pare a fi fost **contaminarea**

- **deci și disponibilitatea , duplicitatea - aparatului de Stat cu ideile și acțiunea Gărzii de Fier**. De la această concluzie, până la **satisfacția paradoxală pentru faptul că** **că PN nu a câștigat alegerile** , nu era decât un pas, pe care Iamandi l-a făcut .

Din acest pasaj, mi se pare interesantă **ideea privind pericolozitatea formulei**

extremism + opinia publică + ignoranța populară . Ideea trebuie preluată .
[LD : În fond, ce argumenta lamandi ? Că **ascensiunea Gărzii** spre putere era **similară cu ascensiunea hitlerismului în Germania** , inclusiv **pe cale parlamentară , legală** , și că , prin pierderea alegerilor de către PNL , acest lucru a fost evitat
Este atâta **logică mahnită** în spusele lui lamandi , încât merită consemnate]

" Să mă ierte dl profesor Iorga , nu pot fi de acord cu d-sa , când a spus că , după rezultatul **alegerilor din 20 decembrie 1937** , prezența celor **60 de agitatori** ai acestei **bande de teroriști în Parlament** , ar fi fost mai bine să se încerce față de ei **metoda persuasiunii** .

- **N.Iorga** : Nu m-ați înțeles . Aceștia erau atît de necopți , încât s-ar fi acoperit de ridicol într-o săptămână ...**lăsați să vorbească** ...

- **Victor lamandi** : Poate că aveți dreptate , dar impresia este numai aparentă **Chiar dacă conducătorul acestei mișcări se dovedise incapabil în Parlament , a izbutit, totuși, în scurtă vreme, să se organizeze în așa fel ,**

încât să poată obține de la masele populare un număr impresionant de voturi și să devină o primejdie pentru existența Statului . D-le profesor, nu este nimic mai primejdios **decît coalițiunea dintre terorism și ignoranță** [-----] (**aplauze**)

Victor lamandi / 28 iun.'39

▣ 10 februarie - lovitură de Stat ?!

▣ Carol II - salvatorul Țării !

[LD : **Deranjat de continua calificare** a actului de la 10 februarie '38 ca o **lovitură de Stat** , lamandi **încearcă să o scoată de sub această caracterizare** .

Încalcă pentru asta și teoria dreptului constituțional - pe care nu se poate presupune că nu o cunoștea! - **îl înfruntă pe Iorga** -singurul care cu autoritatea sa , încearcă să-l tempereze ! - **și îngrămădește toate nevoile societății sub umbrela și grija gestului regal** . Păcat !]

"S-a spus că ceea ce s-a făcut a fost o lovitură de Stat .

De sigur, în teoria pură a dreptului constituțional , ceea ce nu se îndeplinește cu respectarea formelor prevăzute în anumite articole , **se poate numi o lovitură de Stat** .

În fond însă , noi socotim că la 10 februarie **nu numai că nu a fost o lovitură de Stat , dar a fost măsura eroică** , singura pe care o putea lua pentru a salva Țara și pentru a asigura **posibilitățile ei de dezvoltare în viitor** .(**aplauze**)

- **N.Iorga** : **Lovitura de Stat nu este o acuzație , ci o constatare .**

Instaurarea unui întreg regim printr-o singură putere , este o lovitură de Stat .

- **lamandi** : Dvs știți că și Mihail Kogălniceanu a fost acuzat de lovitură de Stat .

- **Iorga** : De sigur, de sigur.

- **lamandi** : **Și ce putea face Cuza și Kogălniceanu în fața rezistenței tuturor la îndeplinirea reformelor vitale ale acestei țări , decât să procedeze cum au procedat ?**

Dar la 10 februarie **n-a existat o rezistență din partea clasei conducătoare** , iar Țara , în totalitatea ei , **a dorit o nouă orânduire legală de Stat** .

S-a cerut de către clasa conducătoare avizarea la **măsuri rapide pentru salvarea Statului și Regele** , în înalta Lui înțelepciune , **a găsit soluția cea mai potrivită și eficientă , în modificarea structurii noastre constituționale** . " [-----]

Victor lamandi / 28 iun.'39

▣ Constituțiile românești

▣ Raportul puterilor în Stat

" S-a făcut **o discriminare între Guvern și Parlament** , stabilindu-se că **miniștri sunt răspunzători numai față de Suveran** . De aceea poate s-a tras de către unii din dvs ,

și am impresia că chiar dl profesor Iorga a tras încheierea că s-ar fi nesocotit în oarecare măsură **prerogativele și drepturile Parlamentului** .

Parlamentul nu mai îndeplinește o funcțiune politică , prin însăși esența lui , el reprezintă **profesiunile active** ale vieții noastre sociale .

- **lorga** : Dar noi, **senatorii de drept** și banca prelaților , ce profesii reprezentăm ?
- **lamandi** : Senatul , prin compoziția lui , poate fi oricând **un sfătuitor** și poate fi un **factor de luminare** în atâtea probleme de Stat , prin experiența pe care prin experiența pe care o au cei mai mulți din membrii săi și prin autoritatea pe care le-o dă poziția lor . De altfel, și dvs d-le profesor lorga, când ați fost ales președinte al Senatului , **ați spus că ați fost ales ca reprezentant al intelectualității** din această țară . Prin urmare , tot o profesie .
- **lorga** : Eu am spus că se aduce **un omagiu intelectualității** , **un omagiu care s-a retras pe urmă**
- **lamandi** : Nu s-a retras . Intelectualitatea dvs vă este recunoscută și nimeni n-o tăgăduiește
- **lorga** : Nu pentru mine a fost ceva dezagreabil , **ci pentru cine le-a pus la cale** [**LD : să-l fi vizat pe Argetoianu ?**]

Victor lamandi / 28 iun.'39

▣ Legea electorală

"S-a purces la organizarea Statului . **Legea electorală** la care vă refereați și dvs adineauri **nu putea să vie decât după luarea și ducerea la bun sfârșit** a tuturor măsurilor menite să aducă **liniștea și ordinea internă** .D-le profesor lorga , dvs ați recunoscut și să-mi dați voie ca la recunoașterea dvs să asociez modesta mea recunoaștere , **ați recunoscut rolul imens pe care președintele nostru de Consiliu [Armand Călinescu] i-a avut în restabilirea ordinii în Stat** (**aplauze îndelung prelungite**)

- **lorga** : N-am tăgăduit-o . **Pentru aceasta i-am trecut multe** (**ilaritate**)

[-----]

lamandi -lorga / 28 iun.'39
